

OOSTENDE

De zee is altijd een onuitputtelijke bron van voedsel geweest, en bijgevolg was het voor de mensen steeds aantrekkelijk in haar nabijheid te leven. Eeuwen en eeuwen geleden was onze kust dus reeds bevolkt, alhoewel het uitzicht absoluut niet strookte met het beeld dat wij ten huidige dage kennen. Waar zich nu de duinen bevinden lagen toen uitgestrekte vlakten, hier en daar een weinig verheven en tamelijk droog, afgewisseld met beboste moerassen. Moerassen en zee boden niet alleen voedsel, maar ook veiligheid.

Rond de tiende eeuw vóór onze tijdrekening veranderde dit landschap nogmaals: er vormden zich een lange reeks lage eilandjes, die geleidelijk aaneengroeiden, en als een beschermende band het binnenland beschutten tegen woedende stormen. Een nimmer af latende strijd tussen water en land beheerste voortaan deze gewesten. Hier brokkelde de duinstrook af, ginds ontstonden watergeulen en slibten weer toe, zandbanken evolueerden tot eilandjes, en boden de mens opnieuw een woonplaats waar hij zich veilig verbergen kon. Zo beschut en ontoegankelijk waren deze gebieden, dat de stammen die ze bewoonden in het begin van onze jaartelling, met succes weerstand konden bieden aan de tot nog toe onoverwinnelijke Romeinse legioenen. Het was slechts na ettelijke jaren strijd en onderhandelen, dat de Romeinen, die heel goed het strategisch belang van de kust begrepen, het gebied veroverden, wegen bouwden, en dorpen en steden oprichtten. Daarvan blijft nu echter niet veel meer over. Latere stormvloed en overstromingen bedekten met een dikke kleilaag de eventuele resten uit die periode.

Gedurende eeuwen greep ondertussen een vermenging plaats tussen de oorspronkelijke woeste bewoners en de Romeinse inwijkelingen, en bovendien wijdden hartstochtelijke heiligen hun beste krachten aan het kerstenen van die heidelen en aan het verzachten van de zeden. Verscheidene abdijen verreesen in de kuststreek, en oefenden niet alleen op geestelijk gebied een beschavende invloed uit, maar ook op het materiële vlak. Het land werd ontgonnen, dijken werden gebouwd en kleine nederzettingen kwamen tot bloei. Tot nog toe hebben we nog steeds niets vernomen over Oostende, en het is slechts in een oud charter van 814, waarbij aan de abdij van Sint-Omaars (in Frans-Vlaanderen) 33 lokaliteiten geschonken worden door een zekere Gobert van Steenlant, dat we een

Een Koninklijk besluit van 27 januari 1956 machtigt de Stad Oostende (West-Vlaanderen) haar wapen te wijzigen dat als volgt zal beschreven worden:

„Van goud met een keper van sabel, vergezeld van drie sleutels van dezelfde kleur, die van het schildhoofd naar elkaar toegewend, die van de schildvoet met de sleutelbaard naar links. Het schild getopt met een kroon van goud met vijf fleurons en gehouden, rechts, door een meerman van natuurlijke kleur, houdende in de rechterhand een zwaard van zilver, met gevest van goud, en, links door een meermin, eveneens van natuurlijke kleur, houdende in de linkerhand een spiegel van goud, alles geplaatst op golven, met het corlogskruis 1940/45 met palm, het lint hiervan uitgaande van de schildvoet, over een anker van goud, gehecht aan een keten van zilver, die geplaatst is onder een net van natuurlijke kleur, dat rechts over een drietand en links over een visschop gaat, beide van goud, schuin kruisgewijze opgesteld, de tanden en het blad naar boven gericht”.

eerste schriftelijke verwijzing vinden naar het bestaan van de stad. Indien dit jaartal door sommige historici toch nog betwijfeld wordt, dan heeft men nochtans zekerheid dat in de 9e en 10e eeuw in het Oostendse „Ter Streep” aan schapenteelt en visvangst gedaan wordt.

Toen in 1071 Robrecht de Fries hier een kerk bouwde, moet Oostende reeds een flink vissersdorp geweest zijn. De sleutels in het stadswapen herinneren nu nog steeds aan de patroonheilige van die eerste kerk nl. Sint-Pieter.

Maar het was Margareta van Konstantinopel die in 1267 Oostende tot de rang van stad verhief, en het eerste wapenschild schonk, bestaande uit een zwarte sleutel op een gouden veld.

„Nous Margherite contesse de Flandres et „de Haynau et nous Guis ses fins cuens de

„Flandres et marchis de Namur faisons a
„savoir a tous...“

Zo luidt de aanhef van de akte, gegeven op 28 juni 1267, de vooravond van Sint-Pietersfeest. Hierbij schonken Margareta van Konstantinopel en haar zoon Gwijde de nieuwe stad het recht tot het oprichten van een markt en hallen. De opbrengst en de baten van die instellingen moesten tussen vorst en gemeente gedeeld worden. Die afrekening moest gebeuren telken jare op Sint-Maartensfeest (11 november).

In 1334 barstte een geweldige storm los, die op de ganse kust onnoemelijk veel schade aanrichtte. Waarschijnlijk verdween Ter Strep geheel in zee, tezamen met de parochiale kerk, want in 1335 geeft het bisdom Doornik toelating om een nieuwe kerk te bouwen.

In 1360 wordt voor het eerst melding gemaakt van het kerkje van Mariakerke opgericht ten zuiden van Oostende in de duinen.

Toen in 1394, op Sint-Vincentiusnacht, de zee nogmaals de stad overspoelde, werd besloten kerk, schepenhuis en markthalle meer naar het zuiden over te brengen. Er werd een overeenkomst gesloten, waardoor de oppervlakte van het grondgebied met ongeveer 120 hektaren uitgebreid werd. Vandaar: Oude Stad en Nieuwe Stad. Op het plan van de nieuwe stad werden de straten afgebakend, en de plaatsen aangeduid waar het nieuw stadhuis en de markt zouden gebouwd worden. De twee eerst ontworpen straten waren de Hoghestrate en de Ooststrate.

Intussen was ook het oude Wenduine, Scarp-hout (het huidige Blankenberge) en Coudekerke (nu Heist) door de zee verzwolgen; zodat rond 1400 nagenoeg een nieuwe kustlijn ontstaan was.

Oudst gekend stadsplan uit de 16e eeuw. Men ziet duidelijk het „Oude Oostende“ dat overbleef na de vloed van 1394 alsmede de haven gegraven in 1445.

Een heuglijke tijd brak aan toen Filips de Goede de toelating verleende een haven te delven. Men schreef toen 1445-1446. De vissersboten hoefden nu niet meer op het strand te liggen, maar konden veilig in de haven geborgen worden. Die haven bracht voorspoed en welvaart voor de vissersbevolking in de 15e eeuw. Bovendien werd rond die tijd het kaken van de haring uitgevonden door de Zeeuw Gilles Beukels en de Oostendenaar Jaak Kien. Dit maakte de haringvangst tot een uiterst winstgevend bedrijf.

In 1489 gebeurde het dat Oostende een verbond sloot met Brugge, Sluis en Duinkerke (aanleunend bij Frankrijk) tegen Nieuwpoort Diksmuide en Veurne (onder de bescherming van Maximiliaan van Oostenrijk), met het jammerlijk gevolg dat de troepen van Daniel van Praet, kapitein in dienst van Maximiliaan, naar Oostende oprukte „en de stad veroverd en geplondert hebbende, dede hij dezelve langs alle kanten in brand steken, sodat die ongelukkige plaets, naer de vredeheid der plonderende soldaten verzaed te hebben, 't enemael de prooi der vlammen werd en niets anders als eenen puynhoop van verwoesting was...“. Al deze tribulaties beletten echter niet dat dank zij de haringvangst de stad vlug haar vroegere bloei bereikte. Een dekreet van Keizer Maximiliaan bepaalde zelfs dat alleen in de havens van Oostende, Nieuwpoort, Duinkerke en Grevelinge de haringverkoop mocht plaats hebben, en dan nog slechts in de „Mijne“.

Jammer genoeg kwamen de godsdiensttwisten weldra de rust verstoren. In 1572 liet Alva de stad versterken. Toen de opstand van de Vlaamse steden tegen de Spaanse tirannie losbrak, voegde het vrijheidslievende Oostende zich bij de rebellen, en stelde zijn haven ter beschikking van de watergeuzen. De Hollanders, bijgestaan door de Engelsen, maakten van Oostende een geduchte oorlogshaven. En hier begint een van de zwartste bladzijden uit de geschiedenis: het beleg van Oostende, dat duurde van 1601 tot 1604.

Drie jaar lang woedde een verbeten strijd tussen belegerden en belegeraars, en Oostende ontving weldra de naam van het „Nieuwe Troje“.

Toen in oktober 1604 Albrecht en Isabella hun intrede deden in de veroverde stad, stond het schreien de aartshertogin zeer na, toen ze bemerkte hoeveel mensenbloed een „hoopje aarde“ had gekost.

Overblijfselen uit een ver verleden moet men in Oostende dus niet zoeken, want Spinola had er voor gezorgd dat geen enkele steen op de andere bleef. Wat er van de bevolking overbleef, nam de wijk naar Nederland. In de daarop volgende jaren krijgt de stad vele

Oostende belegerd in 1602

nieuwe bewoners en samen met hen die uitgeweken waren, en terugkeerden werd de hand aan de ploeg geslagen en in betrekkelijk korte tijd verrees de stad terug uit de puinen.

De Verenigde Provinciën blokkeerden echter de havens, en de Oostendse vissers bewapenden hun boten. Alle gevaren trotserend voeren ze er op uit om zich meester te maken van de Hollandse koopvaardij-schepen. Zij aarzelden niet de strijd aan te gaan tegen de geduchte admiraals Herman Kleuter en Piet Hein.

In 1706 kreeg de stad het andermaal hard te verduren. Een geweldige beschieting door de Engelsen, van uit zee en van op het land, richtte grote schade aan en weerom moesten tal van gebouwen hersteld of opnieuw opgetrokken worden, o.a. het stadhuis.

En zo zijn we gekomen aan een ander boeiend hoofdstuk uit de lokale geschiedenis: de oprichting van de Oost-Indische Compagnie.

Met het Barrière-tractaat (1715) steeg de hoop tot een nieuwe economische bloei van onze gewesten. Antwerpen en de zuidelijke provincies waren ingevolge het sluiten van de Scheldemonding tot ondergang gedoemd. Oostende was meteen de enige hoop. Doch verschillende tribulaties zouden er de oorzaak van zijn dat enkel op 15 augustus 1723 Karel VI liet weten dat een Generale Indische Compagnie zou gesticht worden. De kapitalisten werden verzocht hun gelden in deze Compagnie te plaatsen. Drie schepen waren er inmiddels te Oostende binnengekomen die tussen de 60 en 83 % uitkeerden, hetgeen het vertrouwen in de nieuwe Compagnie nog meer versterkte. Deze schepen waren reeds vóór de eigenlijke stichting

naar het Verre Oosten vertrokken. De totale onderschrijving van het kapitaal gebeurde in 1723 te Antwerpen en van dan af had de Oostendse Compagnie de wind in de zeilen. Drie fregatten werden uitgerust om de verre reis naar het Oosten te ondernemen. De eerste zou naar Bengalen afreizen, de twee anderen naar China. Inmiddels werd na het vertrek dezer schepen nog naar enkele andere schepen uitgekeken die bekwaam zouden zijn om naar Indië te varen. Men kan het entoesiasme van het volk begrijpen toen de vaartuigen het anker lichten voor het grote avontuur. Iedere reis duurde toen ongeveer 1 jaar. De afvaart van de eerste drie schepen gebeurde op 10 februari 1724. Hun aantal zou nog steeds vergroten. In 1725 verlieten er nog 3 schepen onze haven. In 1726, vijf en in 1727, zeven.

Na tal van wederwaardigheden kwamen ze terug, geladen met allerhande specerijen, reukwerk, porselein, zijde, thee, koffie, allemaal producten waar heel Europa op verlekkerd was... En hier dient hulde gebracht aan de dappere Oostendse kapiteins, die stormen en zeerovers trotserend, hun kostbare lading veilig in de haven brachten. De terugkeer van elk dezer schepen bracht telkens een ongewone drukte mede. De verkoop van de meegebrachte waar uit het verre Azië, bracht een ongekende bloei in de stad.

Deze ongekende rijkdom bracht spijtig genoeg de afgunst van sommige buurlanden mede. Engeland en de Verenigde Provinciën eisten van Karel VI de onmiddellijke opheffing van de Oost-Indische Compagnie. Niettegenstaande de Oostendse Compagnie alle moeite had gedaan om in Azië gunstige handelsbetrekkingen aan te knopen zag Karel VI zich verplicht op de eisen van onze buurstaten in te gaan. Dit gebeurde op 21 juli 1731 door een bijzondere bijeenkomst. Dit betekende het einde van de jonge en zo beloftevolle Compagnie.

Te Oostende is er nog één gebouw dat aan deze glansrijke periode herinnert, nl. de zetel van de Compagnie gelegen op de hoek van de Kapucijnenstraat en de Brabantstraat.

Gelukkig was Maria-Theresia een wijze vorstin, die Oostende een goed hart toedroeg. Zij vaardigde allerlei wetten uit om de vervallen visserij nieuw leven in te blazen, en om de handel in de hand te werken, liet zij rond 1749-1751 belangrijke verbeteringswerken uitvoeren aan de haven en de Sassen te Slijkens (gebouwd in 1672).

In 1764 doteerden de gezusters Reingoet Oostende met een gasthuis. In 1765 werd de Torhoutsesteenweg aangelegd. In 1771 werd bij decreet het loodswezen moderner

georganiseerd, werden dijken en golfbrekers versterkt en een vuurtoren gebouwd (de „Vlaggestok“) en in 1774 verleende Hare Majesteit toelating tot het graven van de door de Oostendse vissers zo vurig begeerde dokken. Al deze maatregelen waren doorslaggevend voor een druk havenverkeer, dat met de dag toenam en tijdens de oorlog tussen Frankrijk en Engeland (1778-1786) een hoogtepunt kende, vooral nadat Jozef II, na een bezoek aan de Stad in 1781, Oostende tot vrijhaven had uitgeroepen. Ontelbare vreemdelingen, vooral Engelsen kwamen naar de stad, die er weldra uitzag als een wereldhaven in het klein, zodat een Beurs en een Bank moesten worden opgericht, naast ontelbare kantoren en magazijnen. Onder het wijs beleid van Burgemeester André Van Iseghem ging de bloei van Oostende met reuzeschreden vooruit, tot hij gestuit werd door de bezetting van de Franse troepen in 1792. Na allerlei schermutselingen trad weer een periode van kalmte in. In 1798 kwam Napoleon op bezoek. In hetzelfde jaar trachten de Engelsen zich van Oostende meester te maken, doch dit werd hun belet door Commandant Muscar, bevelhebber van het Franse garnizoen.

In 1810 kwam Napoleon andermaal naar Oostende, vergezeld van Marie-Louise. Van 1811 tot 1814 verkwijnde echter de handel en het was andermaal de visserij die de stad rechthield.

Toen België met Holland verenigd werd in 1815, scheen een nieuw bloeitijdperk te zullen aanbreken. Dit was tot in 1817 inderdaad het geval, dank zij de doorvoerhandel. Doch weldra maakte Holland zich van alle doorvoer meester en liet de haven verzanden. Toch dient aangetipt dat in 1820 de handelsdokken ingewijd werden en dat het rond die tijd was, dat Oostende een nieuwe vermaardheid verwierf: de zeebaden.

Tot in 1830, met de onafhankelijkheidsverklaring van België, een gans nieuw hoofdstuk een aanvang nam.

Op 11 juli 1831 kwam voor de eerste maal Leopold I op bezoek. In de volgende jaren keerde hij vaak terug, en bracht er met zijn familie menige vakantie door. De hele aristocratie van Europa voelde zich weldra aange trokken tot de opkomende badplaats. En van 1838 af, toen de spoorlijn Brussel-Oostende ingehuldigd werd, kende de bloei van Oostende als badstad geen grenzen meer. In 1842 reeds bereikte het aantal bezoeken 35 000. Als bij toverslag was Oostende van vissershaven tot mondain centrum geworden.

Grootse werken werden ondernomen: in 1843 bouwde men het Gasgesticht nabij het derde dok; in 1844 werd het station aan het

tweede dok ingewijd; in 1846, vertrok de eerste mailboot, de „Chemin de Fer“ naar Dover; in 1852 werd de eerste Kursaal ingehuldigd; in 1859 werd de eerste steen gelegd van de „jachtluizen“, terwijl in 1863 besloten werd de stad van haar beknellen- de vestingen te verlossen.

Maar het was onder Leopold II dat de roem van Oostende ten top steeg. In koortsachtig tempo werd de stad nu gemoderniseerd: rechte trekken en verbreden van de zeedijk, optrekken van grote hotels, bouwen van een nieuwe Kursaal (1875), inrichten van zeilwedstrijden, inwijden van het nieuw station (1882), en vooral, de nieuwe haveninstellingen waarvan in 1898 door Leopold II de eerste steen werd gelegd.

Van 1899 af is het programma niet minder indrukwekkend: zee-commissariaat, Nationale Bank, St.-Jozefskerk, vergroting Kursaal, standbeeld van Leopold I, Postgebouw, Schouwburg, St.-Pieter- en Pauluskerk, Koninklijke Gaanderijen. Alles was klaar in 1905, dat een waar jubeljaar was.

Dit jaar werden immers de nieuwe haveninstellingen, de de Smet de Naeyerlaan en de St.-Pieter- en Pauluskerk ingehuldigd, in het bijzijn van de grote Vorst en zijn Minister van Financiën en Openbare Werken, graaf de Smet de Naeyer.

De oorlog van 1914-18 bracht zijn ellende mee: ongeveer 717 huizen werden vernield! Maar de opbouw greep vlug plaats. En achtereenvolgens zien we een nieuwe water- en vuurtoren verrijzen, de Zeevaartscholl opent haar deuren, een nieuwe vissershaven wordt ingewijd.

Wanneer in 1944 de stad na 4 jaar Duitse bezetting door de Manitoba Dragoons (Canada) bevrijd wordt, biedt ze andermaal een troosteloze aanblik: vele grote gebouwen en instellingen waren vernietigd, maar in 1945 reeds begint wederom de wederopbouw.

De aanleg van de autosnelweg Brussel-Oostende verbindt de badstad op de kortst mogelijke tijd met de hoofdstad. Vele moderne gebouwen werden opgetrokken. De nieuwe Kursaal is sober en elegant van lijn, rijkelijk versierd met keramieken van Caille en Strebelle, fresco's van Delvaux en Mendelson, beelden van Jespers en Grand.

Een prachtig nieuw stadhuis met monumentale zalen kijkt uit over de dokken naar het drukke zeestation. Moderne installaties maken van de vissershaven een bedrijvig en rationeel geheel. De pakketboten van de lijn Oostende-Dover zorgen voor een bestendig druk reizigersverkeer.

Hotels en appartementsgebouwen rijzen uit de grond. Oostende's faam als internationale badstad wordt voor goed gevestigd!